

Nowelizacja ustawy o narodowym zasobie archiwalnych i archiwach – skutki dla administracji samorządowej

***XII Zjazd Sekcji Archiwistów Samorządowych
Stowarzyszenia Archiwistów Polskich
Gliwice, 10 września 2015 r.***

*Andrzej BIERNAT
Zastępca Naczelnego
Dyrektora Archiwów
Państwowych*

Nowelizacja ustawy archiwalnej (32)

Geneza

- **Prace nad nowym prawem archiwalnym (długotrwałe)**
- **Szybka nowelizacja Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 16 września 2002 r. w sprawie postępowania z dokumentacją, zasad jej klasyfikowania i kwalifikowania oraz zasad i trybu przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych. (Dz. U. z dnia 9 października 2002 r.) w związku z postępującym procesem e-biurowości.**
- **Niekonstytucyjność Rozporządzenia:**
  - - brak wytycznych
  - - zawiera przepisy, które powinny być regulowane w drodze ustawy

PRZEBIEG PRAC NAD NOWELIZACJĄ USTAWY ARCHIWALNEJ

- Jesień 2012 – rozpoczęcie prac nad Ustawą o zmianie ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach
- 2013 i 2014 – uzgodnienia międzyresortowe i konsultacje społeczne
- Lipiec 2014 – projekt wpływa do Sejmu (wprowadzono zmiany)
- Luty 2015 – projekt Marszałkowi Senatu
- Marzec 2015 – stanowisko Senatu, przyjęcie przez Sejm zaproponowanych zmian i ponowne przekazanie ustawy Prezydentowi (ostateczny tekst uchwalony został na posiedzeniu dnia 20 marca 2015 r.)
- 3 kwietnia 2015 – podpisanie ustawy przez Prezydenta
- 24 kwietnia 2015 – ogłoszono w Dzienniku Ustaw (poz. 566)
- Zacznie obowiązywać 1 listopada 2015 r.

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI

- 1) ułatwienie gromadzenia, zarządzania i przechowywania dokumentacji, w tym elektronicznego załatwiania spraw oraz uproszczenie zasad postępowania z dokumentacją w przypadku współistnienia systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją i systemu zarządzania dokumentacją w sposób papierowy;
- 2) umożliwienie wykonywania czynności kontrolnych w zakresie postępowania z dokumentacją, w tym ich przeprowadzania niezależnie od właściwości miejscowej archiwum państwowego;
- 3) uproszczenie zasad gromadzenia i zarządzania dokumentacją powstającą w związku z wykonywaniem zadań z zakresu obronności i bezpieczeństwa państwa, co miało ułatwić ujednoczenie postępowania z dokumentacją bez względu na to, czego ona dotyczy;
- 4) uporządkowanie przepisów dotyczących statusu pracowników archiwów państwowych i Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI SZCZEGÓŁY W ZAKRESIE UŁATWIENIA GROMADZENIA, ZARZĄDZANIA I PRZECHOWYWANIA DOKUMENTACJI

- 1) określenie terminu realizacji obowiązku przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych; bez zmiany dotychczasowego stanu prawnego w tym zakresie. Zachowano zasadę, zgodnie z którą materiały archiwalne przekazuje się do archiwów państwowych po upływie 25 lat od ich wytworzenia. Odstępstwa od tej zasady są w sytuacji, w której działalność podmiotu ustaje albo mamy do czynienia z dokumentami elektronicznymi, materiałami archiwalnymi z archiwów wyodrębnionych lub w jednostkach z powierzonym zasobem archiwalnym, względnie termin przekazania materiałów archiwalnych wynika z innych przepisów (np. akta spraw sądowych czy akta stanu cywilnego) – art. 5 ust 1 pkt 1

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI SZCZEGÓŁY W ZAKRESIE UŁATWIENIA GROMADZENIA, ZARZĄDZANIA I PRZECHOWYWANIA DOKUMENTACJI

Do przepisu art. 5 ust. 1 pkt 2 przeniesiono zasadę udzielania zgody na brakowanie dokumentacji niearchiwalnej przez dyrektora archiwum państwowego lub właściwego organu określonego w art. 19 (w przypadku podmiotów posiadających archiwa wyodrębnione), przy czym zrezygnowano z wprowadzania dwóch rodzajów zgód (jednorazowej i generalnej) a tym samym różnych organów odpowiedzialnych za ich wyrażenie (dyrektora archiwum państwowego i Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych). Zgodę generalną zastąpiono możliwością określenia bezpośrednio w akcie wykonawczym, wydanym na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy archiwalnej, tych rodzajów i typów dokumentacji, której brakowanie nie wymaga zgody dyrektora archiwum państwowego. Do przepisu art. 5 ust. 1 pkt 2 przeniesiono też z aktu wykonawczego dotychczasowe normy dotyczące warunków przystąpienia do brakowania dokumentacji.

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI SZCZEGÓŁY W ZAKRESIE UŁATWIENIA GROMADZENIA, ZARZĄDZANIA I PRZECHOWYWANIA DOKUMENTACJI

- Określono zasad postępowania z dokumentacją w związku z ustaniem działalności (trwałym zaprzestaniem działalności) podmiotu publicznego. Zmiany polegają na zobligowaniu następcy prawnego (np. podmiot prywatny), aby względem tej dokumentacji stosował te same zasady, które stosował podmiot publiczny. Określono sposób postępowania z dokumentacją niearchiwalną, której okres przechowywania jeszcze nie upłynął, a którą pozostawił po sobie podmiot, którego działalność ustała.
- W sposób kompleksowy uporządkowano zasady pozostawiania materiałów archiwalnych we władaniu następców prawnych, jeżeli są im potrzebne w dalszej działalności.
- Wprowadzono nową normę zgodnie z którą jeżeli nie wydzielono z ww. dokumentacji materiałów archiwalnych, to całość tej dokumentacji traktuje się tak, jakby to były materiały archiwalne.

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI SZCZEGÓŁY W ZAKRESIE UŁATWIENIA GROMADZENIA, ZARZĄDZANIA I PRZECHOWYWANIA DOKUMENTACJI

- W art. 6 ust. 1a, określono, że sprawy w podmiotach publicznych mogą być realizowane w ramach elektronicznego zarządzania dokumentacją oraz zdefiniowano sposób rozumienia tego pojęcia.
- *„1a. Zadania, o których mowa w ust. 1 (np. związane z powstawaniem w nich dokumentacji, w sposób odzwierciedlający przebieg załatwiania i rozstrzygania spraw), mogą być realizowane w ramach elektronicznego zarządzania dokumentacją, będącego systemem wykonywania czynności kancelaryjnych, dokumentowania przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw, gromadzenia i tworzenia dokumentacji w postaci elektronicznej z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 2b.”*

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI SZCZEGÓŁY W ZAKRESIE UŁATWIENIA GROMADZENIA, ZARZĄDZANIA I PRZECHOWYWANIA DOKUMENTACJI

- - Uporządkowano i określono rodzaje aktów wewnętrznych (instrukcja kancelaryjna, instrukcja w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego oraz jednolity rzeczowy wykaz akt), które w podmiotach publicznych muszą występować w celu regulacji kwestii zarządzania dokumentacją bieżącą oraz spraw zakończonych. Ujednolicony został tryb uzgadniania tych aktów i wprowadzania ich w życie (w porozumieniu z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych) oraz określono podmioty właściwe do ich wydania (organy i kierownicy jednostek)

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI SZCZEGÓŁY W ZAKRESIE UŁATWIENIA GROMADZENIA, ZARZĄDZANIA I PRZECHOWYWANIA DOKUMENTACJI

- Dodano w art. 6 ust. 2f nowy przepis pozwalający na wydawanie wspólnych przepisów kancelaryjno-archiwalnych dla nadzorowanych i podległych jednostek organizacyjnych, także w stosunku do nadzorowanych i podległych organom samorządu terytorialnego jednostek o zbliżonym profilu działalności.
- Stworzona została podstawa prawna do bieżącego reagowania na pojawiające się nowe zadania, tak aby możliwe było ich ujęcie w jednolitych rzeczowych wykazach akt, wprowadzonych rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów (2011), wydanym na podstawie art. 6 ust. 2b ustawy archiwalnej.

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI SZCZEGÓŁY W ZAKRESIE UMOŻLIWIENIA WYKONYWANIA CZYNNOŚCI KONTROLNYCH

- **Zmiany mają na celu z jednej strony uelastycznienie realizacji tego zadania, a z drugiej określenie na poziomie ustawy trybu przeprowadzania kontroli archiwalnych, ponieważ do tej pory tryb ten wynikał z wewnętrznych regulacji i budził wiele wątpliwości w podmiotach kontrolowanych. Propozycję powyższych zmian zawierają art. 21a–21d.**
- **Najważniejsze ustalenia:**
- **Ustalono tryb i termin zawiadomienia o zamiarze przeprowadzenia kontroli, wzór upoważnienia dla kontrolera, prawa i obowiązki kontrolera i obowiązki kierownika jednostki kontrolowanej wobec kontrolera, schemat protokołu kontroli, termin i tryb zagaszania zastrzeżeń do protokołu kontroli lub odmowy podpisania protokołu, terminy składania wystąpienia pokontrolnego i schemat jego zawartości, tryb i terminu zgłaszania zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego**

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI SZCZEGÓŁY W ZAKRESIE UMOŻLIWIENIA WYKONYWANIA CZYNNOŚCI KONTROLNYCH

- powierzanie zadania kontroli archiwalnej innemu archiwum państwowemu w przypadku gdy archiwa zakładowe (składnice akt) znajdują się poza siedzibami podmiotów publicznych podległych innemu archiwum, które było właściwe dla siedziby tego podmiotu;
- danie Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych jednoznacznego uprawnienia do wykonywania kontroli nie tylko wobec wszystkich jednostek organizacyjnych wchodzących w skład państwowej sieci archiwalnej, ale też tych, które prowadzą działalność archiwalną w zakresie państwowego zasobu archiwalnego czyli wobec: jednostek z powierzonym zasobem archiwalnym oraz bibliotek i muzeów przechowujących materiały archiwalne (art. 21 ust. 2).

GŁÓWNE CELE NOWELIZACJI POSTĘPOWANIE Z DOKUMENTACJĄ POWSTAJĄCĄ W KOMÓRKACH WYKONUJĄCYCH ZADANIA W ZAKRESIE OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

- Nowelizując w 2007 r. ustawę archiwalną, stworzono system archiwów wyodrębnionych w komórkach wykonujących zadania na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa. Skomplikowało to jednak proces obsługi dokumentacji i przyczyniło się – wbrew pierwotnym zamierzeniom – do dodatkowych obciążeń. Należy bowiem pamiętać, iż zadania te w coraz większym stopniu przynależą do sfery cywilnej, a nie wojskowej.
- Obecnie uznano, że należy wyeliminować w podmiotach odrębności w sposobie postępowania z dokumentacją powstającą i gromadzoną w wyniku realizacji zadań w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa. Utrzymywanie tych odrębności nie ma również uzasadnienia w związku z liberalizacją przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz przeniesieniem w ostatnich latach zdecydowanej większości tych zadań do komórek o charakterze czysto cywilnym.
- W związku z odstąpieniem od tworzenia archiwów wyodrębnionych dla komórek wykonujących zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa uchylono przepisy: **art. 5 ust. 4 i pozostałych w których była mowa o tych archiwach wyodrębnionych**: art. 19 ust. 3; art. 29 ust. 1 pkt 6 lit. D; art. 29 ust. 6, art. 31 ust. 1 pkt 5; art. 32 ust. 2 i 3.
- Wprowadzono odpowiednie regulacje przejściowe i dostosowujące

INNE ZMIANY UZUPEŁNIAJĄCE, PORZĄDKUJĄCE I REDAKCYJNE

Dotyczą:

- Zakresu działania Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych
- Uściślenia przepisów dotyczących statusu pracowników zatrudnionych w naczelnej dyrekcji archiwów państwowych i archiwach państwowych
- Doprecyzowania zabezpieczenia dokumentacji osobowej i płacowej po wykreśleniu przedsiębiorcy ją przechowującego z rejestru
- Możliwości zlecania przez Naczelnego Dyrektora zadań publicznych w zakresie ewidencjonowania, przechowywania, opracowania, udostępniania lub zabezpieczania materiałów archiwalnych wchodzących w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego (partie polityczne, organizacje społeczne, kościoły...), na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

INNE ZMIANY UZUPEŁNIAJĄCE, PORZĄDKUJĄCE I REDAKCYJNE

- Doprecyzowania i ujednoczenia występujących pojęć
- Możliwości łącznie archiwów państwowych
- Delegacji ustawowej dla MKiDN do wydania rozporządzenia dot. przejmowania materiałów archiwalnych z jednostek organizacyjnych wymienionych w art. 42 ustawy, tj. niepaństwowych jednostek organizacyjnych.
- Przepisy przejściowe dotyczące przejmowania dokumentacji i materiałów archiwalnych z archiwów wyodrębnionych komórek organizacyjnych wykonujących dotychczas zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa w tym włączania ich do archiwów zakładowych.

Dziękuję za uwagę

Andrzej Biernat

